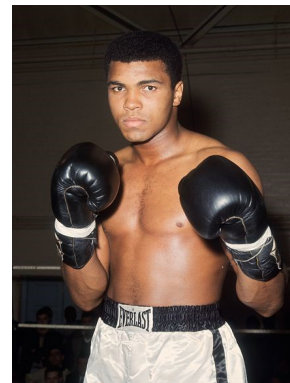
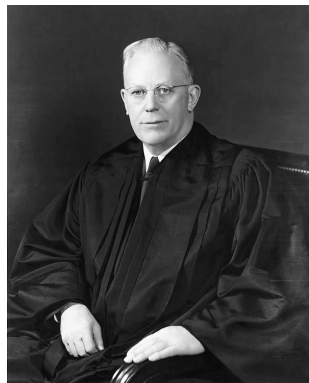
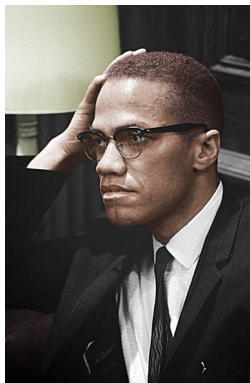

MO14: Afroamerické hnutí za občanská práva

- Rasová segregace v USA
- Hlavní mezníky občanského hnutí
- Klíčové osobnosti

1) OSOBNOSTI. Poznejte následující osobnosti a zařadte je do kontextu dějin.

Muhammad Ali, Dwight D. Eisenhower, John Fitzgerald Kennedy, Robert Francis Kennedy, Malcolm X, Martin Luther King, Lyndon B. Johnson, Rosa Parks, Harry S. Truman, Earl Warren

2) TEXTY. Přečtěte si následující texty a odpovězte na otázky.

TEXT 1

Třináctý dodatek ústavy z prosince 1865 zrušil otroctví v celých USA. Pro mnoho Afroameričanů se svoboda stala darem, se kterým si nevěděli rady. Neměli peníze, byli negramotní a silně kulturně zaostalí. Odešli ze svých domovů-vězení a ukázalo se, že nemají kde spát a co jíst. Nevěděli, odkud se bere oblečení a jak se mají chovat v obchodě. Začala se naplňovat noční můra, která se musela bílým zdát dlouhá léta. Černoši se začali mstít. Vraždy, loupeže a znásilňování bílých žen byly na denním pořádku.

Katarzyna SURMIAK-DOMAŃSKA. *Ku-klux-klan. Tady bydlí láska*. Žilina: Absynt, 2017, s. 67.

- *Zasad'te text do historického kontextu.*

TEXT 2

Po ukončení Rekonstrukce roku 1877 jižanské státy dále vymýšlely, jak by obešly aboliční zákon. A tak vznikly zákony Jima Crowa (Jim Crow Laws). Postava „černého hlupáka“, kterou zpopularizoval komik Thomas D. Rice, byla zvěčněna v názvu předpisů ratifikovaných na úrovni států a okresů, které po více než sto let potvrzovaly rasovou segregaci na Jihu, přestože teoreticky měly střežit „rovnoprávnost a samostatnost“. Ve skutečnosti upevňovaly diskriminaci. U vchodů do parků, obchodů, veřejných záchodů a telefonních budek stály tabulky s nápisem: *No colors* nebo *No colored*. Hotely, školy, kina i sály v čistírnách měly zvláštní prostory pro bílé a černé. Tramvaje a autobusy byly sice společné, ale podle rasové etikety mohli Afroameričané cestovat pouze vzadu. Když se nedostávalo míst na sezení pro bílého pasažéra, černoch měl povinnost přenechat mu svoje sedadlo.

Katarzyna SURMIAK-DOMAŃSKA. *Ku-klux-klan. Tady bydlí láska*. Žilina: Absynt, 2017, s. 177-178.

- *Zasad'te text do historického kontextu.*

TEXT 3

Podle odhadu Institutu Tuskegee došlo mezi rokem 1882 a 1968 na území USA minimálně k 3 446 lynčům na Afroameričanech a 1 297 lynčů na ostatních rasách včetně bělochů. I tak se jednalo o zlomek, protože spočítat lze pouze ty lynče, které proběhly oficiálně.

Lynč byl často davovou podívanou inzerovanou v tisku a rádiu a měl charakter slavnostní události, na kterou přicházely rodiny s dětmi, a organizátoři tam vybírali vstupné. Fotografové dodávali fotografie do novin a kromě toho je prodávali jako pohlednice. Diváci na nich pózovali s oběťmi a novináři později popisovali jak podrobnosti umírání, tak i celkovou atmosféru akce.

Ze zprávy o pověšení černocho Thomase Brookse v Tennessee roku 1915 se například dozvídáme, že: „Po celé ráno bylo slyšet cvakání stovek kodaků. Lidé ujeli mnoho mil povozy a automobily, aby spatřili visící tělo. Fotografové si na most přivezli přenosné tiskárny a měli žně z prodeje pohlednic z popravy. Bylo tam hodně žen a dětí. V několika vesnických školách schválně ten den odložili začátek výuky, aby se žáci stihli vrátit z lynče.“

Katarzyna SURMIAK-DOMAŃSKA. *Ku-klux-klan. Tady bydlí láska*. Žilina: Absynt, 2017, s. 179.

- *Zasad'te text do historického kontextu.*

TEXT 4: Projev Martina Luthera Kinga „Mám sen“, 28. 8. 1963, Washington

(...) V jistém smyslu jsme se do Washingtonu sjeli, abychom si nechali proplatit šek. Když totiž tvůrci tohoto státu sepi-sovali ona nádherná slova Ústavy a Deklarace nezávislosti, podepsali úpis, jehož právoplatným dědicem a věřitelem měl být každý Američan. Tím úpisem byl slib, že všem lidem, ano, černým stejně jako bílým, budou zaručena nezcizitelná práva na život, svobodu a hledání vlastního štěstí.

Dnes je zřejmé, že Amerika ve vztahu ke svým barevným občanům tomuto závazku nedostála. Místo aby ctíla svou sva-tou povinnost, vystavila Amerika černošskému obyvatelstvu šek pochybný – šek, který se jim vrací zpět neproplacený, označený razítkem „nedostatečné fondy“. [potlesk]

My ale odmítáme věřit, že ve velkých pokladnicích příležitostí, jež skýtá tato země, jsou „nedostatečné fondy“, a tak jsme přišli, abychom si nechali proplatit šek, který nám na požádání poskytne výdobytky svobody a záruku spravedlnos-ti. [potlesk] (...)

Přišel čas přísliby demokracie uskutečnit; přišel čas vydat se z temných a bezútěšných nížin segregace na prosluněnou cestu rasové spravedlnosti; přišel čas [potlesk] pozvednout náš národ z tekutých písků rasové nespravedlnosti na pevnou půdu bratrství; přišel čas [potlesk] učinit spravedlnost skutečností pro všechny Boží děti.

Jsou lidé, kteří se ptají obhájců občanských práv: „Kdy budete spokojeni?“ Dokud bude černošské obyvatelstvo obětí nevýslovné zvěle policejní brutality, nebudeme spokojeni nikdy. Nemůžeme být spokojeni, dokud unavení a vyčerpání z cesty nemůžeme přenocovat v dálničních motelech či městských hotelech. [potlesk]

Nemůžeme být spokojeni, dokud bude hlavní formou černošské mobility cesta z malého ghetta do většího. Nemůžeme být spokojeni, dokud budou nápisy „jen pro bílé“ okrádat naše děti o sebevědomí a vlastní důstojnost. [potlesk]

Nemůžeme být spokojeni, dokud černoch v Mississippi nemůže volit a černoch v New Yorku si myslí, že nemá proč vo-lit. [potlesk] Ne, nejsme a nebudeme spokojeni, dokud se nenaplní biblické „ale povalí se jako voda soud, a spravedlnost jako potok silný“. [potlesk]

Takže vám chci říci, přátelé, [potlesk] že i když musíme dnes stejně jako v budoucnu čelit nesnázím, mám stále jeden sen. Ten sen je hluboce zakořeněn ve společném americkém snu, že jednoho dne se tento národ vzpřímí a zakusí skuteč-ný význam svého kréda – „pokládáme za samozřejmé pravdy, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni“. [potlesk]

Sním o tom, že jednoho dne na cihlově červených svazích v Georgii budou moci potomci někdejších otroků usednout jako bratři u jednoho stolu s potomky někdejších otrokářů. Sním o tom, že jednoho dne proměníme dokonce i Missis-sippi, stát umdlévající pod žárem nespravedlnosti a rasového útlaču, v oázu svobody a spravedlnosti. Sním o tom, [potlesk] že mé čtyři malé děti budou jednoho dne žít v zemi, kde nebudou posuzovány podle barvy své kůže, ale podle kvality charakteru. O tom dnes sním! [potlesk]

Martin Luther KING. *Odkaz naděje. Vybrané články a projevy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012.

- *Zasad'te projev do historického kontextu—kdo, kdy, kde, proč.*
- *Jak rozumíte slovům: „Nemůžeme být spokojeni, dokud černoch v Mississippi nemůže volit a černoch v New Yorku si myslí, že nemá proč volit“?*
- *Co je „snem“ Martina L. Kinga?*

TEXT 5: Malcolm X

Malcolm se již od narození setkává s otevřeným rasismem v podobě častých výhrůžek a útoků Ku-klux-klanu, zaměřených především proti jeho otci, který je baptistickým kazatelem a zastáncem Garveyových myšlenek o nevyhnutelnost osamostatnění černého národa a vybudování vlastního státu. Roku 1927 se rodina z důvodu neustávajícího tlaku stěhuje do East Lansing v Michiganu, už po dvou letech je však jejich dům vypálen členy Ku-klux-klanu. Strážci zákona společně s hasiči jen, dle Malcolmových pozdějších slov, „stáli kolem a sledovali, jak dům vyhořel do základů“. Největší otřes přichází se smrtí otce, která je vyšetřujícími orgány oficiálně označena za sebevraždu, rodina ale nepochybuje o tom, že došlo k naplnění výhrůžek bílých rasistů. Matka po psychickém otřesu pobývá od roku 1937 v ústavu pro duševně choré a děti jsou rozeslány do dětských domovů. (...)

„Když jsem uslyšel větu ‚Běloch je ďábel‘ a přebral si vlastní životní zkušenosti, musel jsem přitakat. ‘Před vypršením trestu konvertuje k Národu islámu a na důkaz proměny se zříká příjmení a nahrazuje jej písmenem X, symbolizujícím neznámé původní africké jméno. (...)

Po propuštění se Malcolm X stává pobočníkem Elijaha Muhammada. Vyvíjí úsilí o rozšíření hnutí na celostátní úroveň a díky jeho činnosti se Národ islámu z pouhých čtyř set členů v roce 1952 rozrůstá na desetitisíce. Jeho prestiž roste a záhy se stává ministrem chrámu č. 7 v Harlemu, č. 11 v Bostonu a sám zakládá nová centra. Je energickým, výmluvným a zapáleným hlavním mluvčím Elijaha. Zlobí se na celou bílou společnost a hlásá myšlenky nekompromisního černého nacionalismu a separatismu. Při svých plamenných projevech nabádá k rozbití okovů bílého rasismu „všemi dostupnými prostředky“ a stává se stále kontroverznější osobností. (..)

Kritiky je označován za pouhého demagoga nebo za černého rasistu a stává se jakýmsi protipólem Martina Luthera Kinga, hledajícího řešení v integraci, míru a jednotné americké společnosti. Nazývá ho dokonce „strýčkem Tomem, hodným černoškem posluhujícím bílým pánům“. King má naopak pocit, že „Malcolm prokázal sobě i našemu lidu špatnou službu“. Malcolmův radikalismus ovšem vychází z jeho dosavadních osobních zkušeností a z nedůvěry v možnost jakékoli spolupráce mezi černochoy a bělochoy. Nutno podotknout, že v jednom měl pravdu: přestože se praxe rasové segregace lišila stát od státu a pozvolna přicházely shora jisté ústupky, pro většinu Afroameričanů žijících v městských ghettech a na jižanském venkově se mění pramálo. (...)

Těsně po odchodu z Národa islámu zakládá Malcolm X nové organizace: Muslimskou mešitu (Muslim Mosque) a OAAU (Organization of Afro-American Unity). V témže roce se osobně setkává s dříve opovrhovaným Kingem při sešlátní přípravě navrhovaných novel zajišťujících rasovou rovnoprávnost a vydává se na cestu po Blízkém východě a severní Africe. Vykoná svatou pout' do Mekky, hadždž, na níž přichází totální názorový zvrat a absolutní transformace vědomí. Vidí kolem sebe lidi rozličných národností, jež spojuje jedno jediné – islám. Konečně začíná uvažovat o tom, jakých chyb se on sám dopouštěl: „Nebyl jsem o nic méně rozzlobený než předtím, ale zároveň mě skutečné bratrství, jež jsem uviděl ve Svaté zemi, ovlivnilo, abych pochopil, jak hněv může zaslepit lidský zrak.“

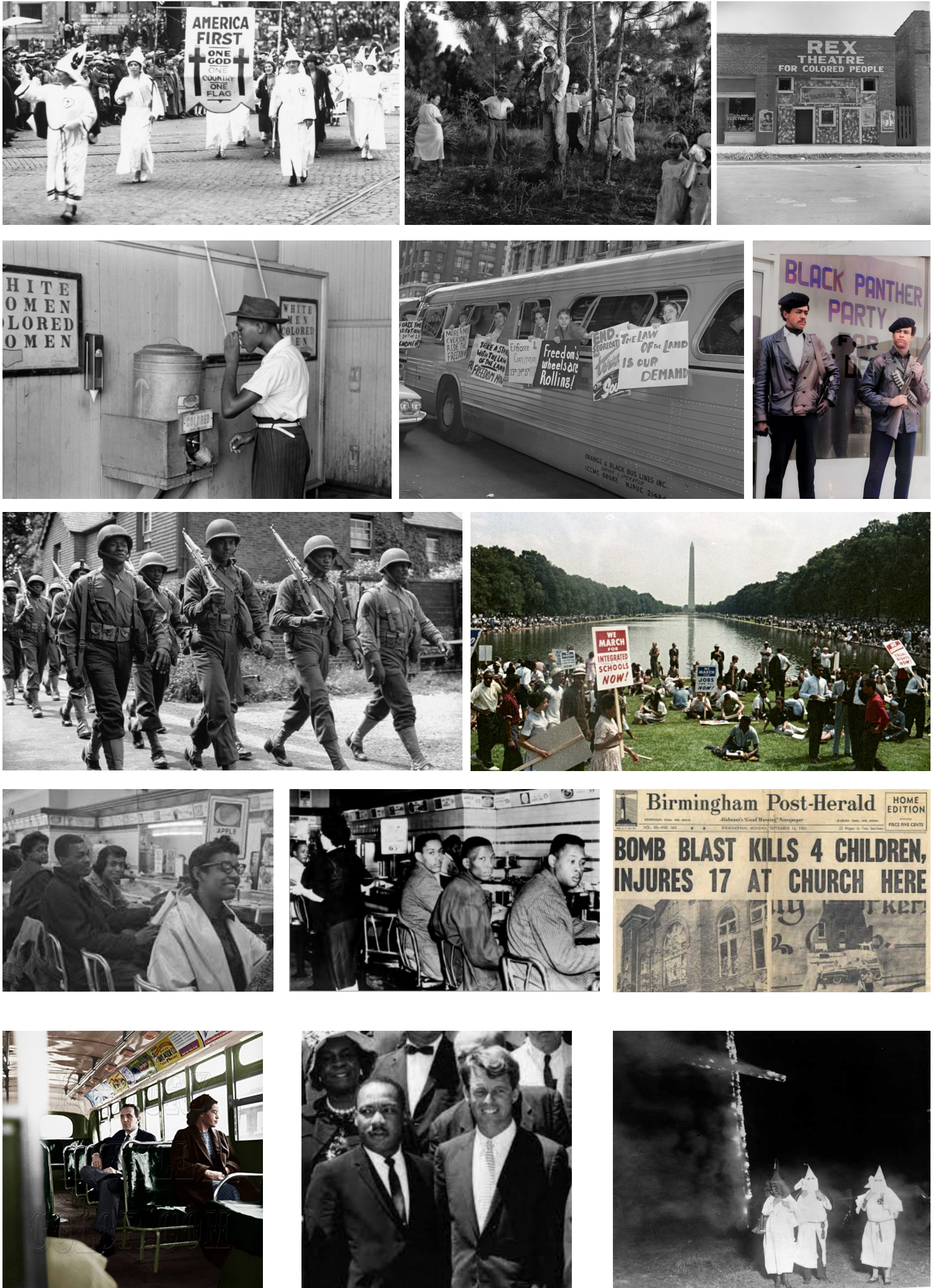
Řešení v uzdravení americké společnosti vidí v pravém islámu, jenž zajišťuje rovnost všech lidí. Z jeho pohledu toto křesťanská víra černošským obyvatelům Spojených států nikdy nebyla schopna umožnit – porovnává segregované kostely s multikulturní atmosférou mešit. Později ale dochází k závěru, že je „zapotřebí všech náboženských, politických, ekonomických, psychologických a rasových ingrediencí či charakteristik, aby byla lidská rodina a lidská společnost kompletní“. Do New Yorku se vrací jako Al-Hadždž Malik Al-Šabaz s vidinou velkých plánů pro utvoření rovné společnosti v Americe a je otevřený všem názorům a pomoci v boji za lidská práva Afroameričanů. Počátkem roku 1965 je nicméně zapálen a následně exploduje jeho dům a týden nato, 21. února, je Malcolm X před zahájením svého proslovu v Harlemu zavražděn třemi stoupenci Národa islámu. (...)

Barbora WAINEROVÁ. Jsem černý a jsem krásný. Život a boje Malcolma X. Online. A2. 2012, č. 22. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2012/22/jsem-cerny-a-jsem-krasny>.

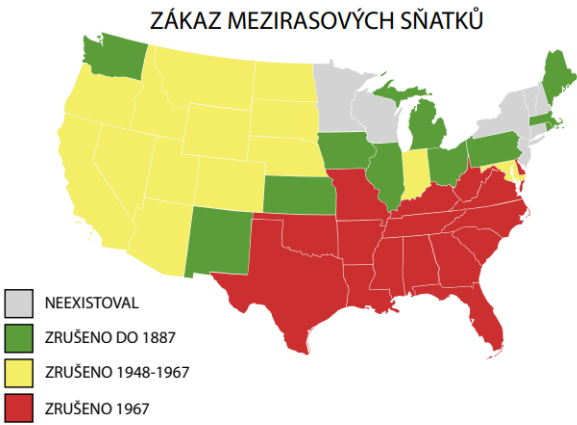
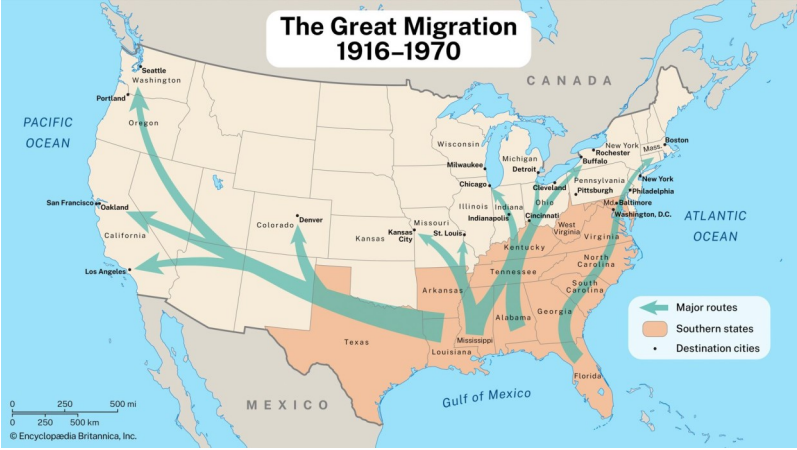
- *Z čeho pramenila radikalita Malcolma X?*
- *Srovnajte Malcolma X a Martina Luthera Kinga—jejich cíle, myšlení, politickou praxi.*

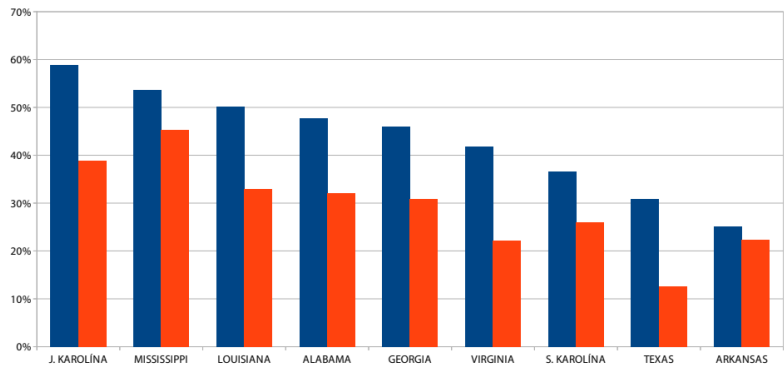
3) UDÁLOSTI. Prostudujte, zasad'te do historického kontextu, interpretujte.

4) MAPY A GRAFY. Zasad'te do kontextu, interpretujte.

**PROMĚNA PODÍLU ČERNOŠKÉHO OBYVATELSTVA
1870-1950**

5) POJMY

13., 14. a 15. dodatek Ústavy USA, Civil Rights Act of 1964, Freedom Riders, Černí panterí, Ku-klux-klan, lynčování, Nation of Islam, otroctví, Pochod na Washington, Rekonstrukce Jihu, segregace, separate but equal, Velká migrace, Voting Rights Act of 1965, zákony Jima Crowa